

IŠ PRAEITIES

"Lietuvos Ūkininko" vargai

1905 m. gruodžio 1 d. Vilniuje pradėjo eiti savaitraštis "Lietuvos Ūkininkas". Pirmuoju leidėju pasirašė teisininkas Jonas Vileišis. Jo parašu išėjo 20 numerių. Vėliau leidėju pasirašė Felicija Bortkevičienė. Ji ir Lietuvos Nepriklausomybės metais buvo "Lietuvos Ūkininko" ne vien tik leidėja, bet kurį laiką ir redaktorė. "Lietuvos Ūkininkui" ir dienraščiui "Lietuvos žinioms" leisti buvo įkurta "Varpo" bendrovė.

Carinės Rusijos Lietuvos valdymo metais atsakingais redaktoriais pasirašydavo ne faktiniai laikraščio redaktoriai, bet kiti asmens, kurie buvo pasiryžę sėsti kalėjimui, jei cenzūros laikraštis už nusikaltimą valdžiai buvo teismo ar administracijos laikraščio atsakomasis redaktorius nubaustas kalėti.

Tokiais atsakingais "Lietuvos Ūkininko" redaktoriais yra buvę ir kalėję P. Gaidelionis, Vl. Mickevičius, K. Gaigalytė, M. Radzevičius ir tokie pasiryžėliai buvo reikalingi ir naujingi.

Faktiškai gi pirmieji "Lietuvos Ūkininko" numeriai buvo Povilo Višinskio, J. Jablonskio suredaguoti, vėliau kurį laiką 1906 m. A. Smetonos, J. Bagdono ir paskui redagavo M. Sleževičius, K. Grinčius, A. Rimka, P. Ruseckas, J. Strimaitis, M. Markauskas, V. Oškėnis ir kiti.

Carinės Rusijos cenzūros valdininkai buvo priekabingi. Gal su kitais jų buvo galima ir susikalbėti, bet nelaimė — skundų ieškoti nereikėjo. Jie, anot Vinco Kudirkos, šunsnuokiai, laikraščių redaktorių skundė ne vien cenzoriams, bet jų skundai pasiekdavo gubernatorių ir net Vidaus reikalų ministeriją.

Lietuvoje labiausiai buvo skundžiamas "Lietuvos Ūkininkas", ir tai tokie skundikai buvo kilę iš lietuvių tarpo.

"Lietuvos Ūkininkas" buvo leidžiamas demokratu, valstiečių laudininku, skirtas kaimo skaitytojams ūkininkams.

Anuomet prieš carinę valdžią nieko nebuvo galima rašyti, jei bent ją pagirti, ji buvo neliečiama. Kitiškai buvo galima pasisakyti apie valstiečių tarnautojus, savas draugijas, parapijas ir kitais panašiais reikalais. "Lietuvos Ūkininkas" stebėjo akylai kaimo gyvenimą ir kūrė netinkamo jo korespon-

dentai laikraštyje paskelbdavo. Tekdavo viršaičiams, valsčių sekretoriams, bažnyčių taryboms ir kitiems kas neigiamai savo darbais pasireikšdavo.

Carinės Rusijos valdymo metais Lietuvoje kitas savaitraštis, skirtas kaimo skaitytojams, pradėjo eiti 1906 m. kovo 31 dieną Seinuose "Saltinis".

Jį leido Laukaitis ir kiti. Šis, ano meto žodžiais tariant, buvo atžagareivių, o "Lietuvos Ūkininkas" — pirmievių. Tarp jų dviejų ėjo nepaliaunami ginčai. O dėl skaitytojų — varžybos. Kai kurie kunigai net bažnyčiose per pamokslus ragino skaityti "Saltinį" ir ne tik smerkė, bet ir draudė skaityti "Lietuvos Ūkininką".

Ši tarpusavi kova tarp tų savaitraščių dar labiau skatino įvairius tamsūnus, kerštaujančius rašyti "donosus" cenzoriams ir kitiems aukštiesiems valdžios pareigūnams.

Tokiais skundikais buvo apsėstas "Lietuvos Ūkininkas". Jo bylos su vietos cenzoriu nesiliovė. Turėjo darbo ir gubernatorių ir jo raštinė susilaukdavo nemaža skundų. "Lietuvos Ūkininko" redakcija nuolatos turėjo aiškintis ar tai laiškais cenzoriui rašytas ar teisme bylinėtis. Redaktoriams gi buvo skirtos baumės pinigais ar kalėjimu. Tuo būdu laikraščio išlaidos augo.

Čia rašantis anuomet buvo "Lietuvos Ūkininko" bendradarbis, tai žinojo "Lietuvos Ūkininko" tuos vargus, nes nuolat atsilankydavo redakcijoje, o vasaros metu kaip kada ten ir patalkininkavo atostogaujantiems redaktoriams.

Suprantama, laikraščio bendradarbiai ir korespondentai visai stengėsi vietos gyvenimo blogybes laikraštyje atžymėti.

Būdavo kai kurių kunigų sakyti pamokslais atpasakojami laikraštyje, ypač tų, kurie smerkė ir draudė "Lietuvos Ūkininką" skaityti.

Su vietos cenzoriais Vilniuje šiaip taip pasisekdavo susiprasti ir įrodyti tų skundų beprasmiškumą, kad jie rašomi tik keršto sumetimais.

Be tie įkyrūs ir nuolat rašomi skundai carinės Rusijos cenzūros valdininkus savaip veikė, juo labiau, kad jų dalis atsidūrė Vidaus Reikalų ministerijos vyriausios spaudos reikalų valdyboje, policijos departamente ir

J. VLKS.

Per Wiscansino Lietuvių Dieną Lietuvos Generalinis Konsulas, dr. P. Daužvardis, įteikia pavergtų tautų ženklus kongresininkui Henry C. Schadeberg ir šerifui William P. Schmit.

kai kurie tapo įtakingais valdininkais. Kilo didi grėsmė "Lietuvos Ūkininką" uždaryti.

Tada pasitarė "Lietuvos Ūkininko" didieji jo rūpintojėliai F. Bortkevičienė, Dr. K. Grinčius, teisininkai M. Sleževičius ir teisininkas J. Vileišis nutarė įteikti savo pareiškimą Vyriausios spaudos reikalų valdybai ir policijos departamentui.

1917 m. Rusijos revoliucijos pirmose dienose tas pranešimas buvo aptiktas Vidaus reikalų ministerijoje. Jis pateko į V. Kapsuko rankas buvo išverstas į lietuvių kalbą ir patalpintas 1924 m. "Kibirkštis" Nr. 2.

Iš to pranešimo turinio seka kaip nepagrįstai "Lietuvos Ūkininkas" buvo skundžiamas, kad ir anuomet, kaip ir dabar skundikų būta; kokiems reikalams buvo skirti "Lietuvos Ūkininko" priedai; o taip pat kokių santykių būta su kitų srovių spauda. Be to, sužinome, kad "Keleivis", "Kova" Lietuvoj buvo skaityti.

Zinoma, kad tas pranešimas yra tik pasiteisinimo tikslais surašytas, tai jo turinys ne visais požūriais yra tikras.

Be ir anais sunkiais rusų carinės Rusijos valdymo metais

Lietuvoje, nors lietuvių spaudos padėtis buvo nepavydėtina, bet buvo kas ją leido, rašė ir skaitė. Ir tose sunkiose politinėse sąlygose spauda kėlė mūsų tautos kultūrą ir skatino ją skaitančius į geresnę ateitį. O toji geresnė ateitis galėjo būti tik Lietuvos valstybės nepriklausomybės sąlygose. Tada

kiekvienas Lietuvos galvojęs žmogus tai juste jautė, jei nepilna sava sąmone, tai pasąmonėnėj.

Ir nūdienėj Lietuvoj lietuvių kalba spaudos padėtis nepavydėtina. Ji yra pajungta bolševizmo ugdymui. Ir neabejotinai, taip pat dar turi ir savus šunsnuokius.

ALVUDO VAKAROJIMAI

Gerai, kad daugumas atsiveža sulankstomas kėdes, nes Alvu-

**Sekmadieni,
rugpjūčio 17 dieną,
BUČO SODE**
WILLOW SPRINGS, ILLINOIS

įvyks RUDENINIS
NAUJIENU
PIKNIKAS

BUS IDOMI PROGRAMA, GERA MUZIKA ŠOKIAMS, SKANUS MAISTAS IR LABAI GERI GERIMAI. VISĄ LAIKĄ GARSUSIS G. JONIKO ORKESTRAS GROS POLKAS, VALSUS IR PAČIUS MODERNIŠKIAUSIUS ŠOKIUS JAUNIEMS IR VYRESNIEMS. RUGPJŪČIO 17 D. VISI KVIEČIAMI Į NAUJIENU PIKNIKĄ.

Raginkite savo apylinkę augti - taupykite!

Pas mus taupomi jūsų pinigai atlieka du didelius darbus. Pirmia, jie padeda jums pasiekti asmeniškus jūsų užsimojimus. Antra, jie padeda sukurti geresnę apylinkės bendruomenę ir parūpina fondus namams įsigyti.

Taupykite dabar. Santaupos, padėtos prieš 10 mėnesio dieną, neša nuošimčius nuo mėnesio pirmos.

5 1/4% MOKAME VIENERIŲ METŲ \$10,000 AR DIDESNIEMS CERTIFIKOTAMS

4 3/4% TAPYMO KNYGELIŲ SASKAITOMS

UNIVERSAL

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St.

Chicago, Ill. 60608

VIENA STIPRIAUSIŲ BENDROVŲ, TURINTI DIDELES ATSARGAS

Isteigta 1923 metais

Tel. HA 1-3070

Įstaigos pietuose kiamas automobiliams pastatyti

